

Asia: VN/30787/2022

Arviomuistio saaristolain päivittämistarpeista

Pykäläkohtaiset kommentit

Kommentit lain tarkoitukseen liittyen (§ 2 Lain tarkoitus)

Keski-Suomen liiton yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että saaristolakia tulee päivittää vastaamaan nykyajan ja tulevaisuuden tarpeita ja että sen tulee olla otteeltaan kehittävä. Lain tarkoituksena tulisi olla saariston elinvoiman edistäminen ja kestävä kehittäminen.

Eryteisesti tärkeänä pidämme, että lain tarkoituksessa huomioidaan monipaikkaisuuden ja digitalisaation mahdollisuudet. Nykyisen lain henki rajautua vain vakituiseen asutukseen on vanhentunut. Kausiasutus tulee huomioida vakituisen asutuksen rinnalla. Näemme, että kausiasutuksella on nykyään ja jatkossa merkittävä rooli saaristoisten alueiden elinvoimatekijänä.

Mielestämme lakia muutettaessa on huolehdittava siitä, että laki on tuloksiltaan vaikuttavampi kuin voimassa oleva laki. Vaikuttavuutta mielestämme lisäksi se, että laki saa rinnalleen tarvittaessa saaristoasetuksen ja että säädöksiin kirjataan myös valtakunnallinen määräajoin tehtävä saaristo-ohjelma.

Toteamme, että hyvinvointialueet tulisi mainita pykälässä julkisena viranomaisena. Hyvinvointialueet ovat keskeinen palvelutarjonnasta vastaava taho kuntien ja valtion ohella alueilla.

Kommentit saariston käsitteeseen liittyen (§ 3 Saariston käsite)

Katsomme, että pykälää tulee päivittää. Jako saaristo- ja saaristo-osakuntiin on vanhentunut. Keski-Suomen liiton näkemys on, että saaristoisuuden määrittelyyn valmistunut luokitus (karttakuva muistiossa) on perusteltu tapa määrittellä saariston käsite lakiin. Saaristo käsittää näin saaristomaisen manneralueen, sisäsaariston, välisaariston ja ulkosaariston. Uuden lain puitteissa ei ole tarkoituksenmukaista lähteä asetuksella tarkempaan saariston määrittelyyn.

Luokituksen pohjalta saaristokäsitteen tulee tunnistaa merialueen ja sisävesistöjen saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä kuin myös muut saaret ja vesistöjen sekä meren rikkomat mantereen alueet, jotka ovat muutoin olosuhteiltaan saaristoon verrattavissa. Tilastotietoon perustuva luokitus on tasapuolinen ja toimii tasapuolisena pohjana saariston ja saaristolisiin oikeuttavien alueiden määrittelyssä.

Kommentit elinkeinotoiminnan tukemiseen liittyen (§ 4 Elinkeinotoiminnan tukeminen)

Keski-Suomen liitto yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että lain 4 § on vanhentunut.

Elinkeinoelämän kehittämistä ohjataan nykyisin muulla lainsäädännöllä (mm. aluekehityslaki 756/2021). Lakien yhteensovittaminen tulisikin huomioida tämän pykälän muotoilussa ja näin yhdistää laki aluekehittämisen lainsäädäntöön. Laissa tulisi huomioida saariston erityisolosuhteet tuen tarvetta lisäävänä tekijänä.

Kommentit liikenne- ja kuljetuspalveluihin liittyen (§ 5 Liikenne- ja kuljetuspalvelut)

Keski-Suomen liiton näkemyksen mukaan liikenne- ja kuljetuspalvelut tulisi kytkeä selkeämmin osaksi saariston muuta saavutettavuutta. Pykälä tulisi näin muotoilla uudelleen osaksi laajempaa saavutettavuuden kokonaisuutta (esim. digitaalisuus saavutettavuudessa). Lisäksi pidämme tärkeänä, että saavutettavuudessa huomioidaan kaiken tyyppinen asutus ja sen rinnalla vapaa-ajan, matkailun ja muu yritystoiminnan tarpeet.

Kommentit peruspalveluihin ja erityispalveluihin liittyen (§ 6 Peruspalvelut ja erityispalvelut)

Keski-Suomen liitto on samaa mieltä arviomuistion laatijoiden kanssa siitä, että monipaikkaisuus tulee tässäkin lain kohdassa ottaa huomioon. Pidämme tärkeänä, että päivityksessä huomioidaan palvelujen saajana saariston koko väestö mukaan lukien monipaikka-asujat ja vierailijat. Nykylainsäädännössä on maininta vain saariston vakainaista asukkaita.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut ovat nyt siirtyneet hyvinvointialueille, mikä tulee ottaa huomioon lakitekstissä. Lakiin tulee kirjata kaikki palvelujen huolehtimisvastuussa olevat viranomaistahot eli valtion ja kuntien lisäksi hyvinvointialueet.

Kommentit valtion työpaikkoihin liittyen (§ 7 Valtion työpaikat)

Keski-Suomen liiton näkemys on, että pykälä on nyky muodossaan vanhentunut. Pykälä olisi hyvä uudistaa kuvaamaan valtion palvelujen kehityskuvaa.

Kommentit alueiden käytön suunnitteluun liittyen (§ 8 Alueiden käytön suunnittelu)

Pykälän päivittäminen kytkeytyy muutoksiin maankäyttö- ja rakennuslaissa. Näin ollen emme tässä vaiheessa kommentoi sisältöjä.

Kommentit saaristokuntaan liittyen (§ 9 Saaristokunta)

Keski-Suomen liitto katsoo, että kyseessä on yksi saaristolain keskeisimmistä ja vaikuttavimmista pykälistä ja kannattaa pykälän päivittämistä. Saaristolain tulee koskettaa niitä kuntia ja kaupunkeja, jotka täyttävät saaristoisuuden edellytykset lain 3 § annettavan uuden kriteeristön puitteissa.

Olemme työryhmän kanssa samaa mieltä siitä, että jatkossa käytettäisiin ainoastaan termiä saaristomainen kunta ja luovuttaisiin käsitteistä saaristokunta ja –osakunta. Ehdotus saaristoista kunnista sekä niitä määrittävästä indeksiajattelusta on mielestämme perusteltu. Perustuen käytössä olevaan tilastoaineistoon kohtelu alueiden kesken on tasapuolista. Katsomme, että saariston kausiasukkaat tulee huomioida myös kriteeristössä.

Kommentit saaristokunnan taloudelliseen asemaan liittyen (§ 10 Saaristokunnan taloudellinen asema)

Pykälä nähdään arviomuistiossa lähtökohtaisesti vanhentuneena ja poistettavana kohtana. Keski-Suomen liitto on asiasta samaa mieltä.

Kommentit saaristoasioiden hoitoon kunnassa liittyen (§ 11 Saaristoasioiden hoito kunnassa)

Nykyinen voimassa oleva pykälä antaa kunnille mahdollisuuden hoitaa saaristoasioita kunnissa parhaaksi katsomallaan tavalla. Vastuu asioiden hoidosta ja saaristolain noudattamisesta on jätetty selkeästi kunnille. Keski-Suomen liiton mielestä tämä on kunnallisen itsehallintoperiaatteen mukaista. Mikäli pykälä tulee uuteen lakiin, pitää kuntien itsehallintoperiaate ottaa huomioon. Asioiden hoidon tulee perustua kunnan omaan, parhaaksi katsomaansa toimintatapaan.

Kommentit ympäristönhoitoavustukseen liittyen (§ 12 Ympäristönhoitoavustus)

Keski-Suomen liitto katsoo, että pykälä on tarpeellinen, mutta vaatii päivittämistä. Avustuksen käyttökohteet tulee selkeästi kuvata laissa tai sitä täydentävässä asetuksessa. Keski-Suomen liitto kannattaa myös, että avustusta voitaisiin myöntää maalla olevien luontokohteiden ohella saariston kulttuuriympäristöön, perinnebiotooppi kohteisiin, vesiympäristöön ja vedenalaiseen ympäristöön. Avustuskohteen laajempi tulkinta velvoittaisi myös siihen, että ympäristönhoitoavustuksiin myönnetään enemmän rahoitusta ja samalla lisätään avustusmuodon tunnettavuutta.

Tuen saajan tulisi voida olla myös saariston ulkopuolinen taho, kunhan toimenpide kohdentuu saaristoon.

Kommentit muihin tukitoimiin liittyen (§ 13 Muut tukitoimet)

Ei kommentoitavaa.

Kommentit saaristoasiain neuvottelukuntaan liittyen (§ 14 Saaristoasiain neuvottelukunta)

Keski-Suomen liitto on samaa mieltä muistion tekijöiden kanssa siitä, että lakiin tai sitä täydentävään asetukseen tulee lisätä maininta neuvottelukunnan parlamentaarisuudesta. Saaristoasiain neuvottelukunnalla on keskeinen rooli suomalaisessa saaristopolitiikassa. Vastaavasti neuvottelukunnan sihteeristö on syytä tuoda esille laki- tai asetustekstissä.

Pidämme tärkeänä, että neuvottelukunnan kokoonpanossa huomioidaan poliittisen edustuksellisuuden rinnalla maan eri osien saaristomaisuuden edustavuus. Alueellinen edustavuus esim. Sisä-Suomen reittivesien osalta lisäisi saaristoasioiden tunnettuutta ja tuoden samalla lisäresursseja saaristoasioiden edistämiseen.

Muuta kommentoitavaa saaristolain päivittämiseen liittyen

Keski-Suomen liiton mielestä arviomuistiossa esitetyt tarpeet ja tavoitteet saaristolain päivittämiseksi ovat oikean suuntaisia. Olemme samaa mieltä siitä, että uusi saaristolaki tulee linkittää paremmin osaksi aluekehityskokonaisuutta.

Näemme myös, että saaristo-ohjelma on tärkeä sisältää saaristolakiin. Ohjelma on yksi keskeisistä työvälineistä, jonka avulla edistetään saaristo- ja vesistöalueiden huomioon ottamista alueiden menestystekijänä.

Laine Hilikka
Keski-Suomen liitto - Rahoituspäällikkö, Keski-Suomen liitto